

Finansdepartementet

Deres referanse
25/3454

Vår referanse
2025/HRG/11

Dato
27.07.2025

Autismeforeningen i Norge ble stiftet i 1965 og har over 12 000 medlemmer. Foreningen er en sammenslutning av personer med diagnoser innen autismespekteret, foreldre og andre pårørende, fagfolk og andre interesserte.

Autismespekterdiagnoser (ASD) er gjennomgripende utviklingsforstyrrelser som medfører omfattende funksjonsvansker. Vanskene griper inn i ulike livsområder og varer livet ut. ASD medfører omfattende forståelsesvansker knyttet til språk, kommunikasjon og sosiale relasjoner, uttalte begrensninger i aktiviteter og interesser, samt særegne reaksjoner på omgivelsene.

Høringssvar: Forsøksordning med arbeidsfradrag for unge

Autismeforeningen i Norge (AiN) takker for forslag lagt frem av Finansdepartementet om en forsøksordning med arbeidsfradrag for unge som trenger bistand med å komme inn i jobb.

Vi er i første rekke positive til ordningens formål, som er å utforske nye virkemidler som kan bistå unge med utfordringer med å komme inn på arbeidsmarkedet. Dette gjelder særlig vår gruppe, som ofte møter barrierer for full deltakelse i arbeidslivet. Vi har gjennomgått departementets forslag og kommer her med våre tilbakemeldinger.

En målrettet ordning mot unge utenfor arbeid

Vi vil uttrykke støtte til departementets initiativ om å gjennomføre en prøveordning som kan gi bedre kunnskap om virkemidler for å hjelpe unge utenfor arbeidslivet inn i jobb. Vi ønsker oss derimot, i samsvar med FFO, en innretning av forsøksordningen som er avgrenset tydelig, slik at den mer konkret undersøker effekten av arbeidsfradrag for *unge som står utenfor arbeidslivet*. Her støtter vi opp om departementets forslag drøftet på side 23 i høringsnotatet, om en forsøksordning i mindre skala rettet mot unge i alderen 20-35 år som ikke har registrert arbeidsinntekt i det siste tilgjengelige skatteoppgjøret.

Vi ser dette som både et kostnadseffektivt og mer målrettet initiativ for å innhente kunnskap om hvorvidt arbeidsfradrag bistår unge *utenfor arbeidslivet* inn i arbeid. Da mange av våre medlemmer opplever utenforskap i arbeidslivet, er det nettopp denne problemstillingen vi ønsker å belyse – en utvidet ordning som omfatter alle unge mellom 20–35, inkludert dem som er i jobb, vil etter vår vurdering ikke gi mer sett opp mot dette formålet.

Barrierer i arbeidslivet kontra økonomiske incentiver

For de av våre medlemmer som står utenfor arbeidslivet, er det ikke de økonomiske incentivene kontra uføretrygd som avgjør hvorvidt man kan være i arbeid. Det er derimot andre barrierer knyttet til

arbeidsgiveres etterspørsel og tilrettelegging som er mer utslagsgivende. Mange autister får ikke jobb da de ikke har kapasitet til å jobbe fulltid, andre opplever manglende tilpasning og universell utforming som barrierer for å kunne delta i arbeidslivet. I tillegg kan personer med autisme oppleve utfordringer knyttet til manglende arbeidserfaring, ufullstendig utdanning, sosiale hinder i arbeidssøkerprosessen etc.

Forsøksordningen slik den er foreslått av departementet, vil etter vårt syn trolig ha liten betydning for vår gruppe, særlig de med uføretrygd, når det gjelder å fremme økt arbeidsinkludering og likestilling i arbeidslivet. Den vil likevel være et positivt bidrag for å styrke den økonomiske situasjonen til de med autisme som er i jobb og mottar uføretrygd eller har lave inntekter.

Vi viser her til ordningen med varig tilrettelagt arbeid (VTA), som for mange på autismespekteret er et viktig alternativ for å kunne være i jobb med de tilpasningene man har behov for. For dem som arbeider gjennom VTA-ordningen kan man i dag tjene opp til 1G (130 160 kr) uten at uføretrygden reduseres.

Men for uføretrygdde i ordinært arbeid (utenfor VTA), er beløps- og inntektsgrensen betydelig lavere – i dag er beløpsgrensen på 0,4G, som tilsvarer 52 064 kr, før uføretrygden blir redusert. Det er begrenset med VTA-plasser. På landsbasis var det ca. 12 800 slike plasser i 2023. Det er også viktig å huske at de fleste uføre med gjenværende arbeidskapasitet ikke nødvendigvis er i målgruppen for VTA. For denne gruppen vil eksempelvis det å heve inntektsgrensen være et langt mer treffsikkert virkemiddel for økt arbeidsdeltagelse. Det samme vil garantier fra myndighetene/ Nav om at man ikke blir fratatt uføretrygden ved å være i arbeid, i det minste opp til et gitt antall arbeidstimer.

Samtidig vil også slike tiltak være mangelfulle om de ikke kombineres med andre virkemidler, som for eksempel økonomiske støtteordninger som insentiverer arbeidsgivere til å ansette personer med redusert arbeidskapasitet eller funksjonsnedsettelse, samt reduserer risikoen arbeidsgivere opplever (reelle og innbilte) ved å ansette personer med ekstra tilretteleggingsbehov.

Etter vårt syn må det bli enklere å kombinere uføretrygd og arbeid, slik at autister og personer med andre utfordringer i arbeidslivet får bedre forutsetninger til å delta og opparbeide seg verdifull erfaring.

Kombinasjon av tiltak

Autismeforeningen mener at en forsøksordning som denne også bør undersøke mer målrettede tiltak, som heving av inntektsgrensen for uføretrygdde, økonomiske støtteordninger til arbeidsgivere for tilrettelegging og risikoreduksjon, utbygging av VTA-plasser mv.

Økonomiske insentiver, for å eksempelvis få uføretrygdde i arbeid, hviler på troen om at de som er utenfor arbeidslivet ikke gidder å jobbe. Det er etter vår erfaring en feilslutning. I dag er det mange uføre som legger ned en stor innsats i det frivillige, hvor det ofte er enklere å få tilrettelegge egen hverdag – når man jobber og ikke. Kravene til innsats i det frivillige er ikke nødvendigvis alltid lavere, men det er en grunnleggende forståelse for at man ikke alltid kan prioritere frivilligheten.

Denne forståelsen er slik AiN erfarer det en stor bidragsyter til hvorfor det er enklere for mange personer med redusert arbeidsevne å bidra som frivillig.

Vi anser derfor at et forsøk hvor en gruppe får målrettede arbeidstiltak vil gi et større og mer verdifullt kunnskapsgrunnlag enn kun å se på skattereduksjon for de med god arbeidsevne.

Ikke alt arbeid er lønnet

AiN vil fremheve at det samfunnsnyttige arbeidet mange uføretrygdde gjør hver eneste dag. Frivillig arbeid gir ikke skatteinntekter, men gir direkte besparelser ved å utføre oppgaver som ellers måtte bli

dekket over statsbudsjettet. Det er viktig å huske at ikke alle former for arbeid er like enkle å se på statsbudsjettet, men at denne innsatsen like fullt har stor verdi, bare på en annen, norsk måte, dugnad.

Avsluttende kommentarer

Avslutningsvis vil vi understreke at en arbeidsfradragsordning for unge alene ikke er nok for å fremme inkludering og likestilling i arbeidslivet for våre medlemmer. For dette bør man se mot tiltak som legger til rette for mer individuell tilpasning av arbeidsforhold, og som kan sikre at personer med autisme får reelle muligheter på arbeidsmarkedet.

Arbeidsfradraget vil likevel kunne være et nyttig supplement som kan styrke den økonomiske tryggheten for vår gruppe, og vi støtter i utgangspunktet departementets forslag om å etablere en forsøksordning, med mål om å innhente kunnskap om hvilken effekt et slikt arbeidsfradrag har på arbeidsdeltakelse blant unge, særlig de utenfor arbeidslivet. Vi viser til forslaget departementet selv drøfter i høringsnotatet (s. 23), om en avgrenset forsøksordning rettet mot unge i alderen 20–35 år som ikke har registrert arbeidsinntekt i det siste skatteåret.

Det som for oss er viktig, om et slikt forsøk skal gjennomføres, er at ordningen vinkles på en mest mulig sosial måte, slik at det ikke vil ha negative konsekvenser for personer som har svak økonomi fra før av. Altså må ordningen fungere som en «gulrot», ikke «pisk».

Sist, men ikke minst vil Autismeforeningen oppfordre til at staten går foran som et godt eksempel ved å i større grad ansette personer med behov for tilrettelegging.

Vi håper våre kommentarer bidrar til å styrke det videre arbeidet, og takker Finansdepartementet for muligheten til å komme med innspill i denne høringen.

Med hilsen

Ruth Gravdal
sentralstyreleder

Sondre Bogen-Straume
nestleder